

Toekomst van de Grote Kerk in Elst

Protestantse Gemeente Elst

Oktober 2020

Overzicht

Dit toekomstplan bevat 3 stappen. In stap 1 staat het 'vieren' centraal, in stap 2 het 'ontmoeten' en in stap 3 ingrepen die het geheel 'completeren'. Binnen de stappen kan soms gekozen worden uit enkele varianten. De plannen vormen een denkrichting die past bij de gestelde uitgangspunten en het PvE. Op onderdelen dient de haalbaarheid en wenselijkheid nader te worden onderzocht.

Stap 1 | Vieren

Doel: gericht op optimaliseren, flexibel en eigentijds maken.

1. Herinrichting kerkzaal (preekstoel blijft op huidige plek, behouden inbouwen in noordbeuk)
2. Herinrichting toren-entree (museale teaser) + openen van het kerkgebouw
3. Stiltekapel
4. Vernieuwing (klimaat)installaties / lichtplan / meubilair / data / presentatie
5. Entree museum in het koor

De volgende liturgische varianten zijn dan mogelijk:

Variant 1A: Opstelling rondom (banken en stoelen)

Variant 1B: Opstelling rondom (alleen stoelen)

Variant 1C: Opstelling rondom (stoelen halve cirkel)

Variant 1D: Opstelling rondom (banken en stoelen halve cirkel)

Variant 1E: Liturgisch centrum voor het koor

Variant 1F: Liturgisch centrum in het koor

Stap 2 | Ontmoeten

Doel: meer ontmoeten en breder gebruiken door internen en externen, zelfstandig en up-to-date functioneren.

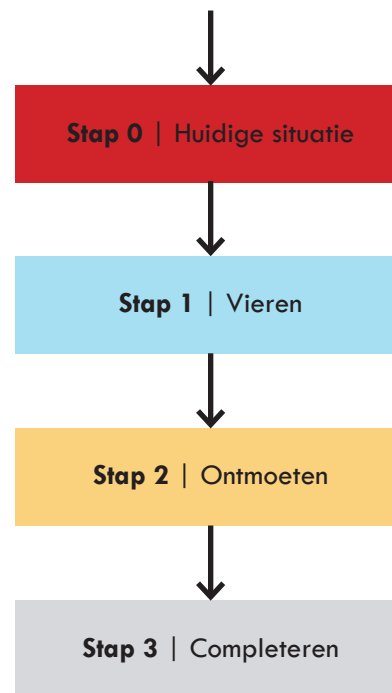
1. Keuken ter plaatse van de consistorie
2. Toiletten en berging in torenaanbouw
3. Ontmoeten in serre

Variant: toiletten ondergronds

Stap 3 | Completeren

Doel: meer verblijfsruimten, meer in samenleving / toerisme en optimaliseren route museum.

1. Torenkamers
2. Museale route ondergronds
3. Spirituele campus / tuin

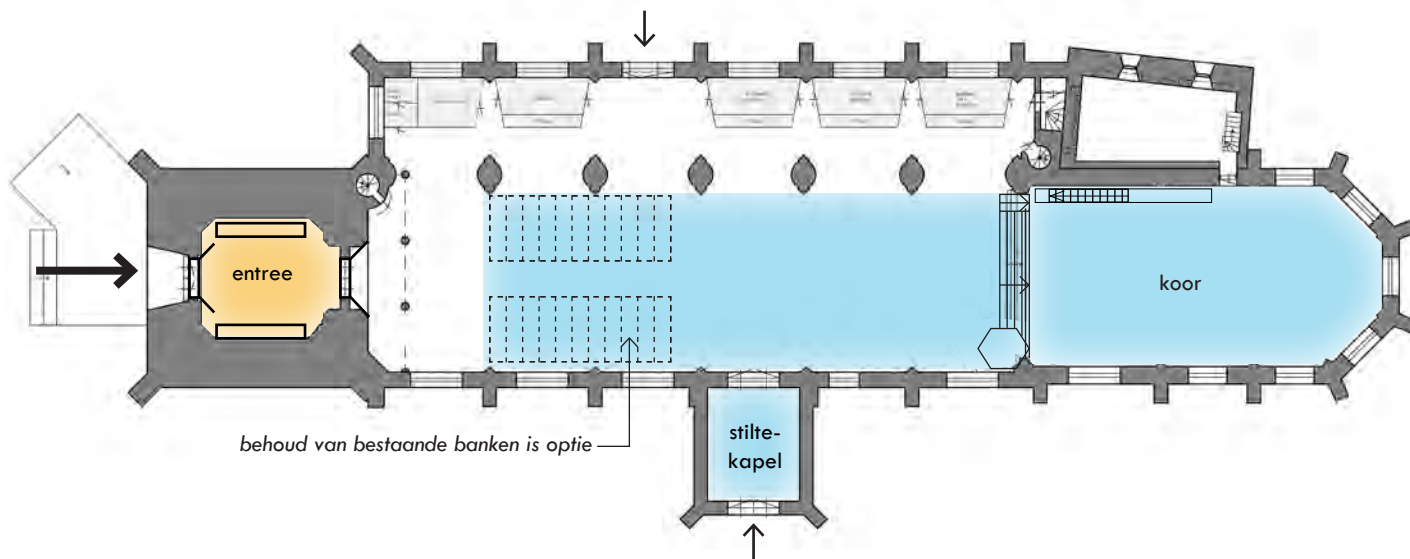
Stap 1 | Vieren

In de eerste stap staat het optimaliseren en verbeteren van het ‘vieren’ centraal. De ingrepen zijn gericht op het optimaliseren, flexibel en eigentijds maken van de kerkruimte binnen de bestaande gebouwcontour. Behalve de eerder vastgestelde uitgangspunten ten aanzien van het gebouw als kerk en de ruimtelijkheid en monumentaliteit, geldt in deze stap het uitgangspunt van het behoud van de huidige inbouwen met voorzieningen in de noordbeuk.

Het gaat om de volgende bouwkundige ingrepen:

- **Herinrichting kerkzaal.** De kerkzaal wordt opnieuw ingericht met stoelen (of eventueel een klein deel banken) en een liturgisch centrum. De preekstoel blijft hierbij op zijn huidige plaats maar maakt, afhankelijk van de gekozen indelingsvariant, wel of geen deel uit van het liturgisch centrum. Het behoud van een deel van de bestaande banken is een optie die mede afhangt van de monumentale waarde en gebruikswensen. Deze herinrichting biedt de mogelijkheid om meerdere liturgische indelingen te maken.
- **Herinrichting toren-entree.** De toren-entree krijgt een nieuwe inrichting met een kerkelijke en museale ‘teaser’ om bezoekers nieuwsgierig te maken naar de functie en historie van het gebouw en het museum. Daarnaast wordt het gebouw meer geopend naar buiten toe met glazen toegangsdeuren (naar voorbeeld van o.a. Grote Kerk Zwolle). De bedoeling is dat het torenportaal in principe open en toegankelijk is en dat vanuit het portaal de kerk in gekeken kan worden als de kerk gesloten is.

Stap 1 | Vieren

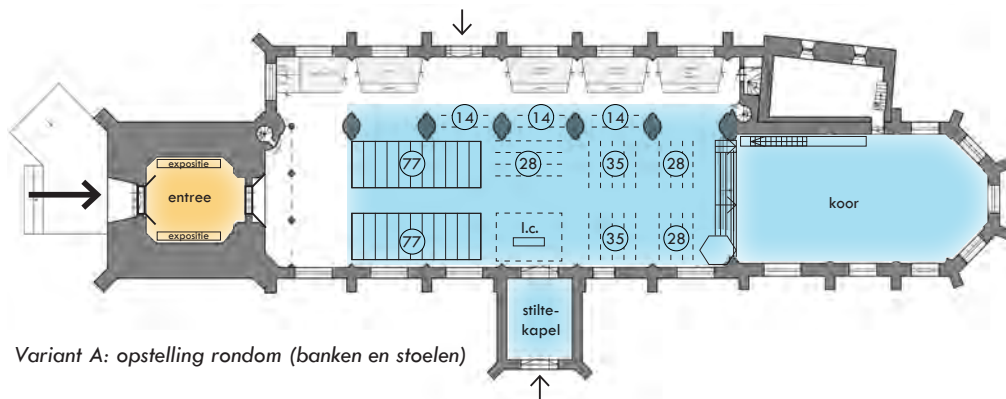

Stap 1 | Vieren

- **Stiltekapel.** Het zuidelijke entreeportaal wordt ingericht als stilleruimte met een eigen toegang van buitenaf. Deze kapel kan tevens in gebruik blijven als herdenkingskapel.
- **Installaties.** Vernieuwing van (klimaat)installaties, lichtplan, meubilair, data, presentatie, etc. Overigens zijn de huidige voorzieningen op dit gebied - los van welk plan dan ook - toe aan vernieuwing. Afstemming van deze vervangings- en vernieuwingsvraag op het nieuwe gebruik is wel van belang.
- **Entree museum.** In het koor wordt een nieuwe toegangstrap naar het ondergrondse museum gemaakt. Dit zorgt voor een betere toegang. Tevens wordt hiermee de historische gelaagheid in de naastgelegen wand goed zichtbaar.

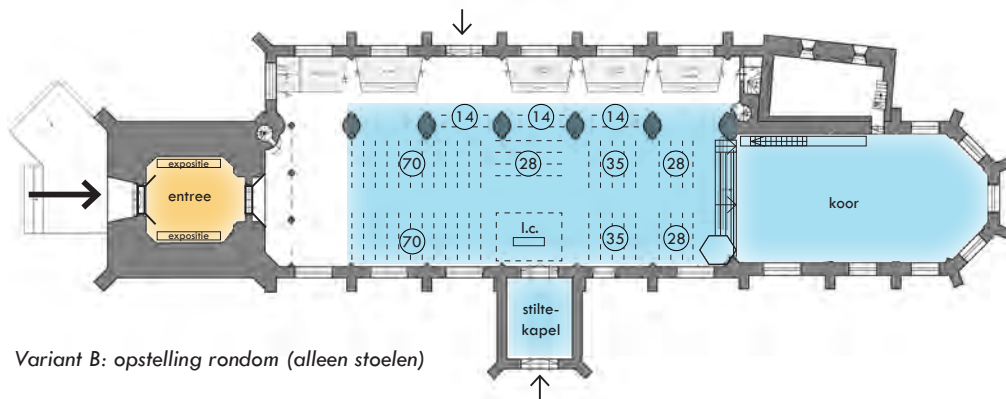
Na deze bouwkundige ingrepen zijn er in ieder geval 6 liturgische varianten te onderscheiden. De varianten hebben geen invloed op de bouwkundige situatie. Keuzemogelijkheden hierin zijn de plaats van het liturgisch centrum, de keuze voor stoelen of banken of een combinatie, en de vorm van de opstelling (orthogonaal, kwart of halve cirkel). De verschillende varianten hebben een verschillende capaciteit. Daarbij valt op dat de halve cirkel-opstellingen een veel lagere capaciteit hebben dan de orthogonale opstellingen. Ook hebben stoelen over het algemeen een capaciteitsverlagend effect.

Stap 1 | Liturgische varianten

Variant A: opstelling rondom (banken en stoelen)

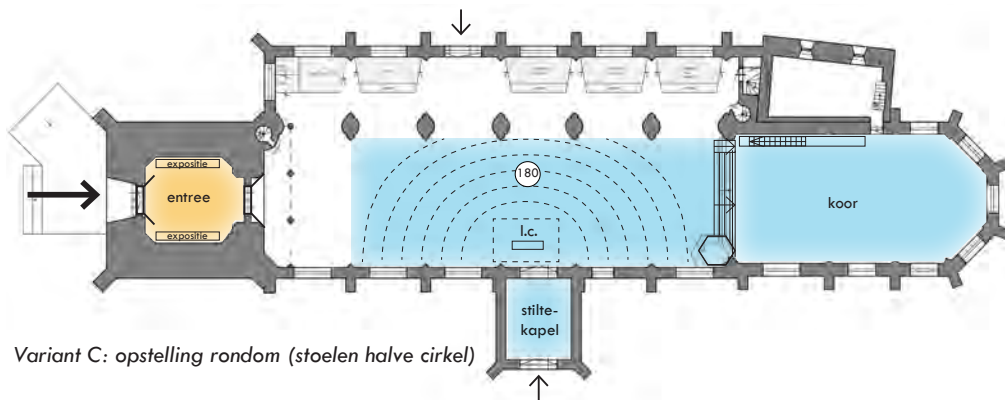
	standaard capaciteit:	350
	banken:	154
	stoelen:	196

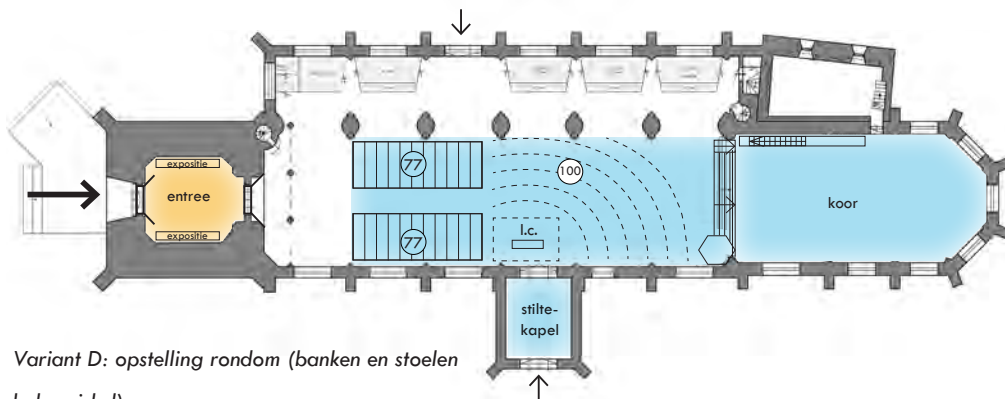
Variant B: opstelling rondom (alleen stoelen)

	standaard capaciteit:	ca. 336
	banken:	0
	stoelen:	ca. 336

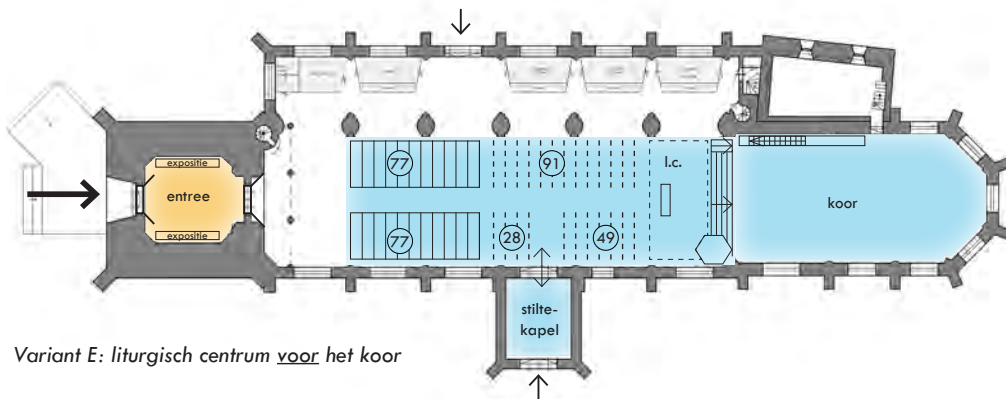
Stap 1 | Liturgische varianten

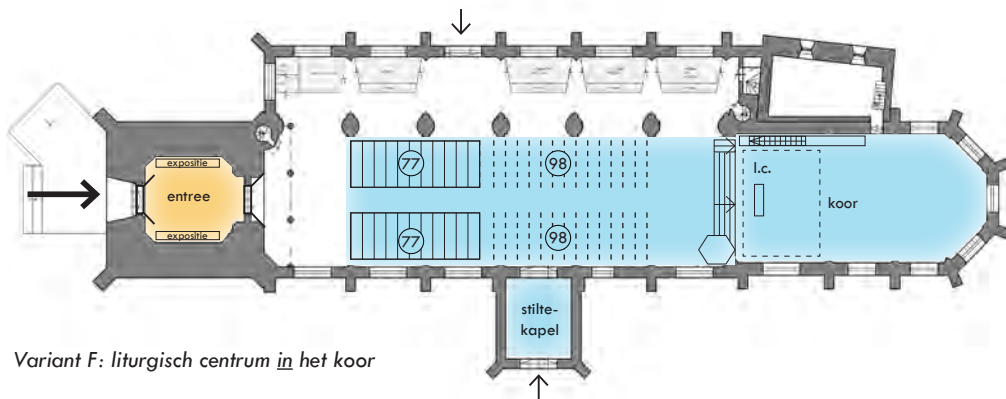
	standaard capaciteit:	180
	banken:	0
	stoelen:	180

	standaard capaciteit:	ca. 254
	banken:	154
	stoelen:	ca. 100

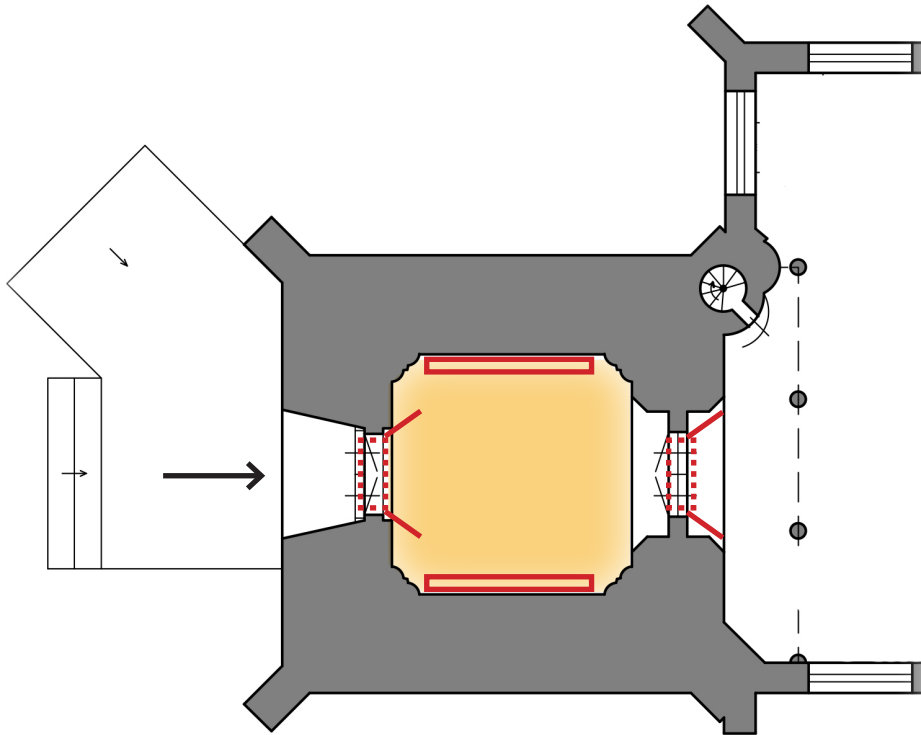

Variant E: liturgisch centrum voor het koor

Variant F: liturgisch centrum in het koor

Stap 1 | Toren-entree

Nieuwe invulling torenportaal

- Teaser kerk en museum.
- Entreehal met verblijfskwaliteit.
- Route omhoog met omloop?
- Moderne glazen deuren: open en zichtbaar maken van de kerk vanaf buiten.
- Torenportaal overdag toegankelijk voor publiek (ook als kerk gesloten is).

Afmetingen

Oppervlakte: $7 \times 7 \text{ m} = 49 \text{ m}^2$

Hoogte: 14 meter

Wanden vitrines: $2 \times 6 \text{ m}$ lang

Moderne, glazen deuren?

Referenties 'museumteaser' in toren

Laurenkerk Rotterdam

Stap 2 | Ontmoeten

‘Ontmoeten’ is het centrale thema van stap 2. Er wordt meer ruimte gemaakt om elkaar beter te kunnen ontmoeten voor een goed gesprek of gewoon een kop koffie of na een concert of bijeenkomst. Een goede en ruime (foyer)ruimte is niet te realiseren binnen het huidige gebouw.

We stellen de volgende ingrepen voor:

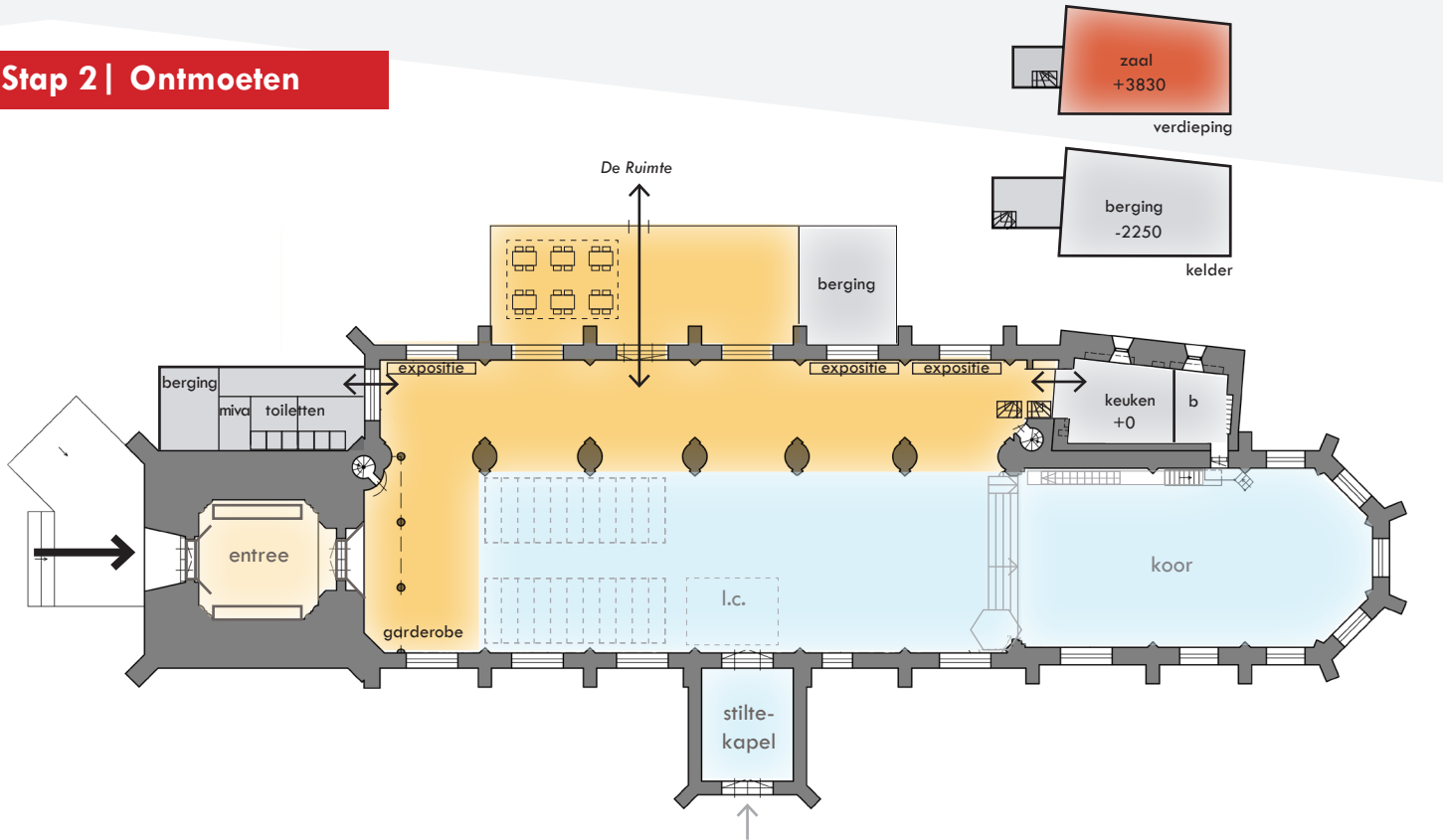
1. Leegruimen noordbeuk.

De noordbeuk is nu vrije ruimte, bedoeld om elkaar te ontmoeten. Langs de wanden komen vitrines voor exposities. Het ruimtelijke en monumentale karakter van de noordbeuk wordt hiermee weer teruggebracht en de noordbeuk krijgt weer een ‘verblijfsfunctie’ in plaats van een ‘verkeersfunctie’. De huidige voorzieningen uit de noordbeuk zijn echter wel noodzakelijk en moeten een nieuwe plek krijgen (toiletten, keuken, bergingen). Ook is de noordbeuk alleen (in combinatie met de gewenste zitplaatscapaciteit) te klein om te voldoen aan de verschillende gebruikswensen.

2. Serre.

Een transparante aanbouw aan de zijde van gebouw de Ruimte biedt ontmoetingsruimte en ruimte voor opslag. De serre wordt het ‘frisse visitekaartje’ van de Protestantse Gemeente Elst richting bezoekers en inwoners van Elst. De serre vormt ook de schakel tussen de kerk en de Ruimte. De serre is met de noordbeuk verbonden door enkele doorbraken in de wand van de kerk. Hierdoor kunnen de ruimtes bij elkaar 1 grote

Stap 2 | Ontmoeten

Stap 2 | Ontmoeten

foyerruimte vormen. Ook kan de serre afzonderlijk worden gebruikt of verhuurd.

3. Voorzieningen.

Langs de toren komt een kleine onopvallende aanbouw met voorzieningen als toiletten (incl. mindervalidentoilet) en een berging. Er wordt een toegang naar de kerkzaal gemaakt.

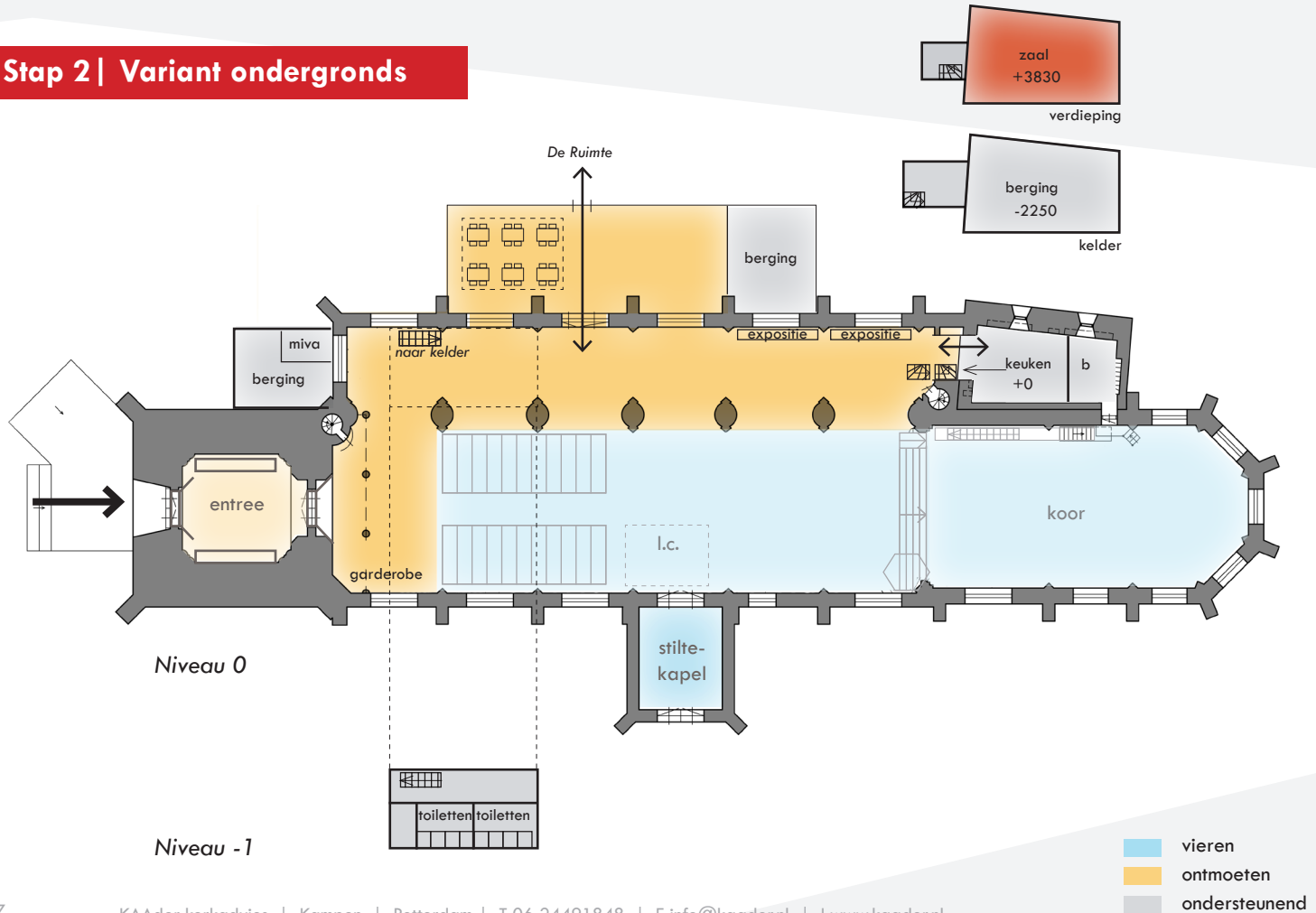
Variant:

In plaats van de torenaanbouw is een ondergrondse variant denkbaar. De toiletten (of berging) komen dan onder de noordbeuk te liggen. Hierbij is tevens een kleine aanbouw op maaiveld nodig voor het mindervalidentoilet en berging. Deze laatste aanbouw zou ook kunnen worden gecombineerd met de serre, waardoor er slechts 1 aanbouw nodig is. Vanuit rijksmonumentale overwegingen heeft dit de voorkeur.

4. Consistorie.

De huidige stookruimte onder de consistorie is naar verwachting niet meer nodig als er een nieuw verwarmingssysteem komt. Op gelijke hoogte met de vloer van de noordbeuk wordt daarom een keuken (met keukenberging) onder de huidige consistorie gemaakt. De vloer van de consistorie moet daarvoor verhoogd worden. Een nieuwe trap verbindt de noordbeuk direct met de nieuwe zaal (vm. consistorie). Deze trap ontsluit tevens het andere deel van het museum. Eventueel is er nog ruimte voor een berging onder de keuken.

Stap 2 | Variant ondergronds

Referenties serre

Stap 3 | Completeren

Stap 3 bevat ingrepen die het gebouw verder completeren en het gebouw ook meer ‘op de kaart van Elst’ zetten en als kerk de verbinding en ontmoeting ‘met buiten’ ruimte te geven. De ingrepen zijn onafhankelijk van elkaar uit te voeren. Het verdient aanbeveling om de voorgestelde ingrepen samen met derden op te pakken.

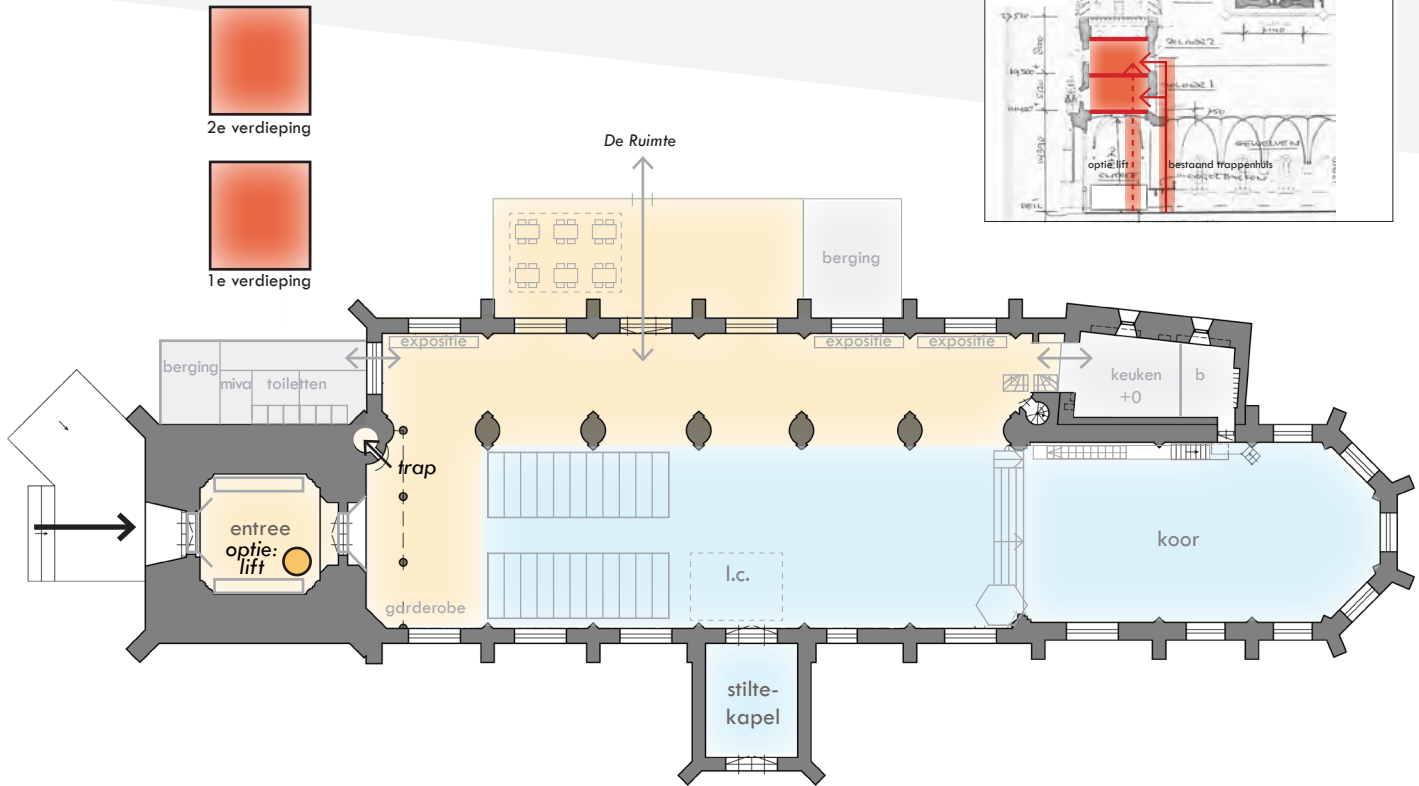
1. Torenzalen.

In de de toren kunnen extra zalen gemaakt worden. Hiervoor kan gebruik worden gemaakt van de bestaande torentrap. Het is een optie om een bescheiden lift in de toren-entree te plaatsen. Deze zalen kunnen voor diverse interne en externe doeleinden worden gebruikt en vergroten de gebruiksmogelijkheden van de kerkzaal.

2. Spirituele campus.

Het gebied rond de kerk ligt als een ‘spirituele campus’ aan de centrale ader van het dorp: de Grote Kerk, Onder de Toren, De Ruimte en de tuinen versterken elkaar. Het kerkgebouw is het ‘open spirituele hart’. De buitenruimte (incl. de kerktuin) krijgt een nieuwe inrichting met nieuwe routes die verbindingen vormen met het dorp. De buitenruimten kunnen voor diverse doeleinden worden gebruikt voor ‘eigen’ en extern gebruik. De aantrekkelijkheid en toegankelijkheid van het gebied neemt toe. In het ontwerp van de ruimte dient nadrukkelijk rekening te worden gehouden met de historie en het monumentale karakter van de locatie.

Stap 3 | Complementeren

Stap 3 | Completeren

Eventueel kan worden gestart met het opnieuw vormgeven van de huidige tuin.

3. Museale route.

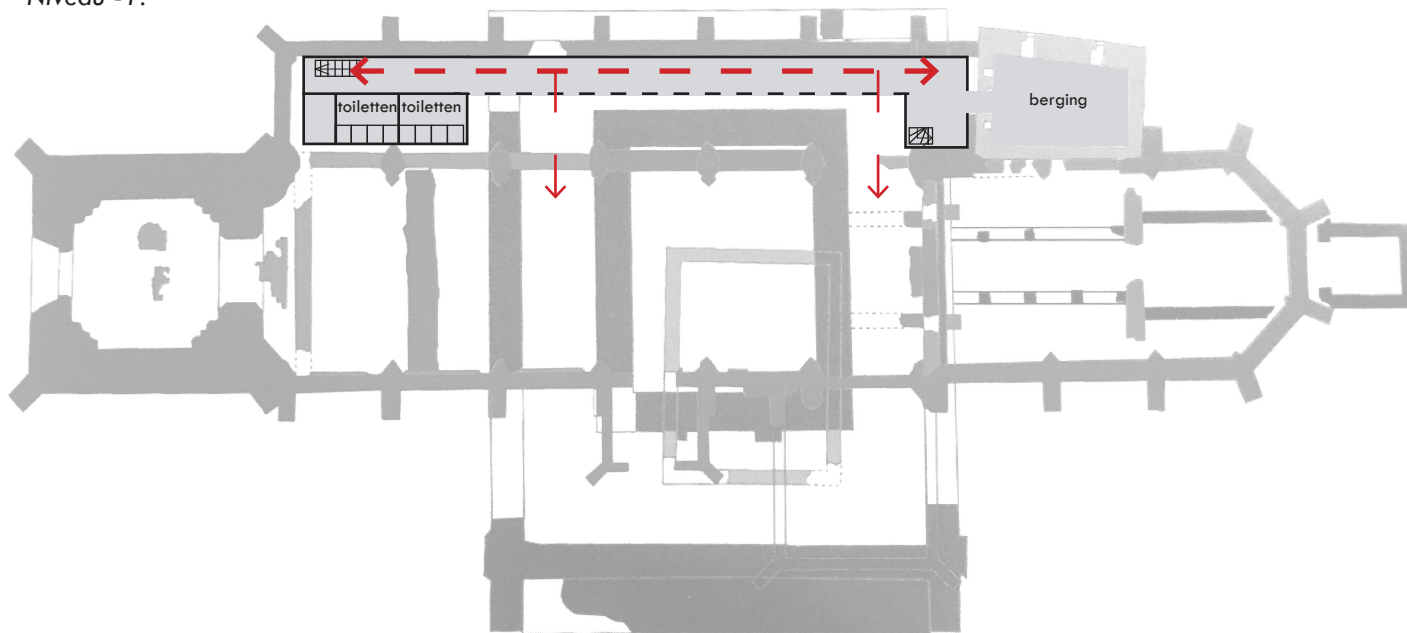
Indien gekozen wordt voor de aanleg van ondergrondse voorzieningen (toiletten en bergingen) is het denkbaar om deze te verbinden met de ondergrondse museale route. Dit kan mogelijk door gebruik te maken van een bestaande, manshoge luchtverwarmingszone. Deze zone verbindt dan tevens de nieuwe entree vanuit de noordbeuk met de ondergrondse voorzieningen.

De verbinding van het museum met de toegang naar de toiletten vormt dan tevens een nooduitgang vanuit het museum en zorgt voor een prettige routing die ook toegankelijk kan worden gemaakt voor mindervaliden.

Stap 3 | Campusontwikkeling

- globale begrenzing aandachtsgebied
- plekken
- mogelijke routes
- bebouwing, in eigendom PG Elst
- bebouwing, onderdeel van aandachtsgebied

Stap 3 | Museale route*Niveau -1:*

Financieel

De financiële haalbaarheid en de effecten op de exploitatie moeten nader worden onderzocht. Het doel is om ook financieel een duurzame stap te zetten. Het kerkgebouw zal energetisch zuiniger moeten worden en meer verhuurd gaan worden.

Er is een indicatief beeld van de bij de genoemde 3 stappen (en de toch al noodzakelijke update en vernieuwing van de installaties) behorende investeringen. De bedragen zullen tijdens de gemeentebesprekingen aan bod komen.

Opdrachtgever:

Protestantse Gemeente Elst

Deze brochure is in nauwe samenwerking met de werkgroep
'Werk aan de Grote Kerk' tot stand gekomen.

KAAders kerkadvies

Rotterdam | Kampen | T 06 24491848

E info@kaader.nl | I www.kaader.nl